

Kommunal planstrategi 2013-2015

Vedtatt av bystyret 24. oktober 2012

INNHOLD

1. Innledning	side 3
1.1. Kommunal planstrategi	
1.2. Kommunal planstrategi i Kristiansand	
2. utfordringer og nasjonale forventninger	side 3
2.1. Nasjonale forventninger og hvordan kommunen følger opp disse	
2.2. Regional planstrategi	
2.3. Kristiansands utfordringsbilde (hovedtrekk)	
3. Planstatus 2012	side 10
4. Vurdering av planbehovet	side 10
4.1. Revisjon av kommuneplanen	
4.2. Aktuelle planbehov	
5. Forslag til kommunal planstrategi for Kristiansand kommune 2013 -2015	side 13

Vedtatt i bystyret 24. oktober 2012 – sak 143/12.

Forsidefoto: Kjell Nupen: skulpturer i Ottedalsparken, Kristiansand © Kjell Nupen /BONO 2012

Kontaktpersoner:

Grete Sjøholt, tlf. 38 01 96 81

Marit Eik, tlf. 38 01 96 73

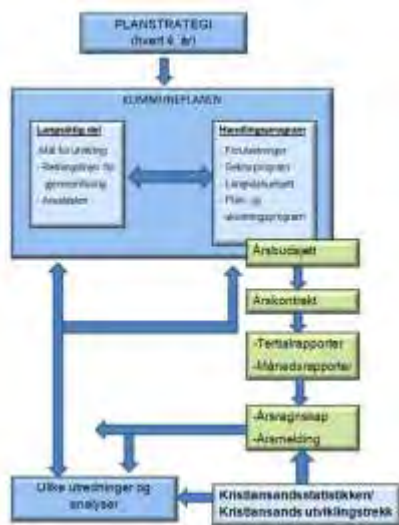
1 INNLEDNING

1.1 Kommunal planstrategi

Alle kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide planstrategi. Kravet om planstrategi er hjemlet i plan- og bygningsloven (2008), § 10-1. Bestemmelsen fastsetter at kommunene og fylkeskommunene skal vedta en planstrategi i løpet av første år etter at kommunestyret er konstituert. Kommunal planstrategi erstatter det obligatoriske kravet til rullering av kommuneplanen som lå i plan- og bygningsloven av 1985. Hovedspørsmålet ved behandling av kommunal planstrategien er at kommunestyret skal ta stilling til om kommuneplanen skal revideres eller videreføres. Kommunen kan utvide planstrategien til å omfatte kommunens samlede planbehov.

Kommunal planstrategi er ikke en plan, men en strategi for å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp og videreføre for å legge til rette for ønsket utvikling i kommunen. Et viktig siktemål er å styrke den politiske styringen av hvilke planoppgaver som skal prioriteres. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden. Folkehelseloven (2011) §§5 og 6 fastsetter at kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og at denne oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. Av veiledningen til forskrift om kommunal beredskapsplikt framgår det at helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse, for å ha effekt på prioritering av planoppgaver, må lages før planstrategien vedtas.

1.2 Kommunal planstrategi i Kristiansand

Figur 1 Styringssystemet i Kristiansand og sammenhengen med kommunal planstrategi.

Kristiansand kommune har lang praksis med evaluering og rullering av samlet kommuneplan.

Kommunen har også mange års erfaring med årlig prioritering av planoppgaver gjennom vedtaket av handlingsprogrammet med plan- og utredningsprogram. Kommunal planstrategi for Kristiansand bygger videre på dagens styringssystem (fig1).

Kommunen har allerede et detaljert og mer omfattende plan- og utredningsprogram enn kommunal planstrategi som utgangspunkt for videre prioritering. Målet er at en hvert 4.år gjennom kommunal planstrategi får et større politisk fokus og mer overordnet og strategisk prioritering av kommunens planbehov. Kommunal planstrategi for Kristiansand omhandler derfor ikke alle planoppgaver, men drøfter behovet for større og viktige tematiske planoppgaver. Reguleringsplaner og områdeplaner drøftes ikke i kommunal planstrategi. Unntaket er der disse er av stor strategisk betydning, eller inngår som del av en større samordnet satsing. Endelig prioritering med årstall for oppstart av ulike planoppgaver og tildeling av ressurser vil som tidligere skje gjennom vedtak av kommunens handlingsprogram.

Planstrategien viser hvilke planer som skal utarbeides i samarbeid med andre, herunder interkommunale planoppgaver og kommunedelplaner som utføres av fylket eller statlig myndighet og drøfter behovet for oppgradering av eksisterende planer enten på grunn av nye føringer i kommuneplanen eller nye retningslinjer fra statlig eller regionalt nivå.

2. UTFORDRINGER OG NASJONALE FORVENTINGER

Dette kapitlet drøfter nasjonale forventninger til kommunal planlegging og kommunens oppfølging av disse og redegjør for utviklingstrekk og særlige utfordringer for Kristiansand. Se også på kommunens hjemmeside under [Kristiansandsstatistikken](#).

2.1 Nasjonale forventninger til kommunal planlegging og hvordan kommunen følger opp disse

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging ble vedtatt ved kongelig resolusjon 24.juni 2011. Tidligere gikk forventningene fram av stortingsmeldinger om regional og kommunal planlegging og rundskriv. Forventningene

inneholder viktige utviklingstrekk og seks temaområder: Klima og energi, By- og tettstedsutvikling, Samferdsel og infrastruktur, Verdiskapning og næringsutvikling, Natur, kulturmiljø og landskap og Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø.

Det er stort samsvar mellom de nasjonale forventningene, regionplan Agder 2020, regionalplan for Kristiansandsregionen 2011-2050 og kommuneplan for Kristiansand 2011-2022. Sammenhengen kan oppsummeres slik:

Regjeringens forventninger på tema *klima og energi* omhandler redusert energibruk og klimagassutslipp, energieffektivisering og tilpassing til klimaendringer. Revisjon av klima- og energiplaner skal vurderes minst hvert 4. år i arbeidet med regionale og kommunale planstrategier. Kommuneplanens satsingsområde «*klimabyen*» og arealdelens hovedgrep om samordnet areal- og transportsystem og sikring av grønnstruktur ivaretar forventningene. Forventningene er også ivaretatt i Regional plan for Kristiansandsregionen og klimaplanene for Kristiansand og Knutepunkt Sørlandet og avfallsplan for Avfall Sør AS.

Områder som er sårbare for klimaendringer og risiko og sårbarhet knyttet til skred, flom og ekstremvær er behandlet i kommuneplanen. Skredfare skal utredes ved utarbeidelse av reguleringsplaner. Kommunedelplan for avløp, som er under utarbeidelse, har et særlig fokus på flom.

Regjeringens forventninger til *by- og tettstedutvikling* omhandler sikring av verdifulle landbruks-, natur og friluftsområder, oppfølging av regionale planer for handelsvirksomhet, lokalisering av service og tjenestefunksjon samt fortetting og transformasjon i tilknytning til knutepunkter for kollektivtransport, ivaretagelse av kulturminner, estetikk og universell utforming tilrettelegging for aktiv livsstil, videreutvikling av grønnstruktur og tilpassing til klimaendringer. Regjeringen forventer at kommunene har en aktiv rolle i bypakker for areal- og transportplanlegging.

Regjeringens forventninger til *by- og tettstedutvikling* er ivaretatt i kommuneplanens satsingsområde «*byen det er godt å leve i*» og arealplanens hovedgrep om lokalisering og planens retningslinjer. Viktige landbruk-, natur og friluftsområder og ivaretagelse av biologisk mangfold er innarbeidet i arealdelens plankart, bestemmelser og retningslinjer.

Regjeringens forventninger innen *samferdsel og infrastruktur* omhandler samordning av planprosesser og prioritering av transporttilbud som dreier utbygging mot områder med færre arealkonflikter slik at behovet for transport reduseres og grunnlaget for klima og miljøvennlige transport styrkes. Kommunene skal sikre fortsatt helsemessig trygt drikkevann, legge til rette for elektronisk kommunikasjon og ivareta forsvarets arealbehov. Også regjeringens forventninger på dette tema er i samsvar med hovedgrepet i kommuneplanens arealdel og arealkartet med beskrivelse, bestemmelser og retningslinjer. Kommunedelplan for vannforsyning er under arbeid.

Regjeringens forventninger innen *vekst og verdiskapning* og kommuneplanens satsingsområde «*Byen som drivkraft*» har noe ulikt fokus. Kommuneplanen vektlegger utvikling av Kristiansand som et attraktivt og vekstkraftig landsdelscenter, kunnskapsbyen med ledende kompetansemiljøer og nyskapende næringsliv samt profilering av regionen og rekruttering av arbeidskraft. De nasjonale forventningene har større fokus på en næringspolitikk som kan opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret.

Regjeringens forventninger til *natur, kulturmiljø og landskap* forutsetter at planleggingen tar hensyn til og bygger på oppdatert og tilgjengelig kunnskap om arealbruk og natur-, kulturminne-, kulturmiljø- og landskapsverdier. Arealbruken i strandsonen langs sjøen skal vurderes i et langsiktig og helhetlig perspektiv. Det skal tas hensyn til allmenne interesser langs vassdrag og grønnstrukturen skal videreutvikles. Kristiansand kommune har godt oppdaterte digitale temakart. Digitalisering og tilgjengeliggjøring av enkelte temakart fra kommuneplanen og kulturminneverneregistreringen gjenstår. Kommuneplanens hovedgrep om å sikre grønnstrukturen og strandsonen og vedtatt arealbruk ivaretar Regjeringens forventninger til natur, kulturmiljø og landskap på en god måte.

Regjeringens forventninger til *helse, livskvalitet og oppvekstmiljø* omhandler folkehelse, utfordringer knyttet til endringer i alderssammensetningen og helsetilstanden i befolkningen, psykisk helse, tilrettelegging for fysisk aktivitet for hele befolkningen og barn- og unges oppvekstmiljø. Miljø- og helseulemper i form av forurensning, støy, radon eller økt ulykkesrisiko skal forebygges og forsøkes fjernet eller redusert. Kommuneplanens

satsingsområde «Byen det er godt å leve i» og arealdelens retningslinjer er i samsvar med regjeringens forventninger til planlegging som sikre helse, livskvalitet og oppvekstmiljø. Helsetilstanden i befolkningen inngår i Kristiansandsstatistikken, som er under utvikling. Det er også nær sammenheng mellom forventningene knyttet til folkehelse og kommuneplanens sikring av grønnstruktur og tilrettelegging for friluftsliv. Forurensing, støy, radon eller økt ulykkesrisiko inngår i kommuneplanens arealdel og i konsekvensbeskrivelser.

2.2 Regional planstrategi

Gjennom prosessen knyttet til Regionplan Agder 2020 har Agder-fylkene samlet seg om følgende prioriterte områder for samhandling: Klima, Det gode livet, Utdanning, Kommunikasjon og Kultur. Disse legges til grunn for arbeidet med regional planstrategi for Vest-Agder fylkeskommune. Gjennom planstrategiarbeidet skal behovet for å supplere disse innsatsområdene vurderes. Dette sammen med gjeldende regionale planer legges til grunn for Kristiansands kommunal planstrategi.

2.3 Kristiansands utfordringsbilde (hovedtrekk)

Styringsmessige forhold - rammebetingelser og kommunal tjenesteutvikling

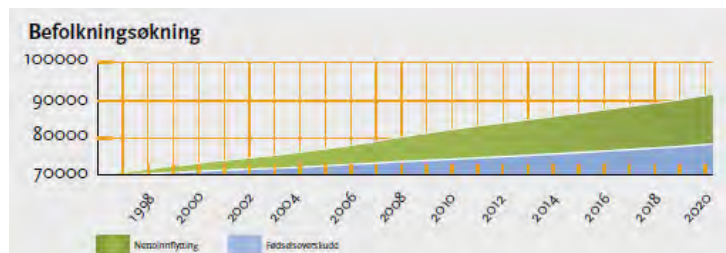
Kommuneøkonomien er i de siste årene svekket, til tross for vekst i inntektene. Det skyldes økt press på tjenestene som følge av demografiske forhold, flere oppgaver, høyt investeringsnivå og økte pensjonsutgifter. Gapet mellom tjenester som tilbys og innbyggerne forventninger vil antagelig øke. Kommunesektoren står ovenfor viktige veivalg når det gjelder effektivitet, likeverd og demokrati og vil møte utfordringer som krever ny kunnskap og innovative løsninger i samarbeid med mange samfunnsaktører. Kommunene berøres i sterkere grad av internasjonale forpliktelser. Særlig er EØS-avtalen omfattende og stiller kommunene overfor store utfordringer.

Utviklingen i Kristiansand er av stor betydning for nabokommunene og regionen som helhet. Kristiansand har felles bo- og arbeidsmarkedet med de omkringliggende kommuner. Mellom 40 og 50 prosent av arbeidstakerne i Søgne, Songdalen og Vennesla, og mellom 20 og 30 prosent i lveland, Birkenes og Lillesand har sin arbeidsplass i Kristiansand. Det er en utfordring å sikre vekst og sørge for at Kristiansandsregionen fortsatt har et attraktivt bo- og arbeidsmarked.

Befolkningsutvikling og tjenestetilbud

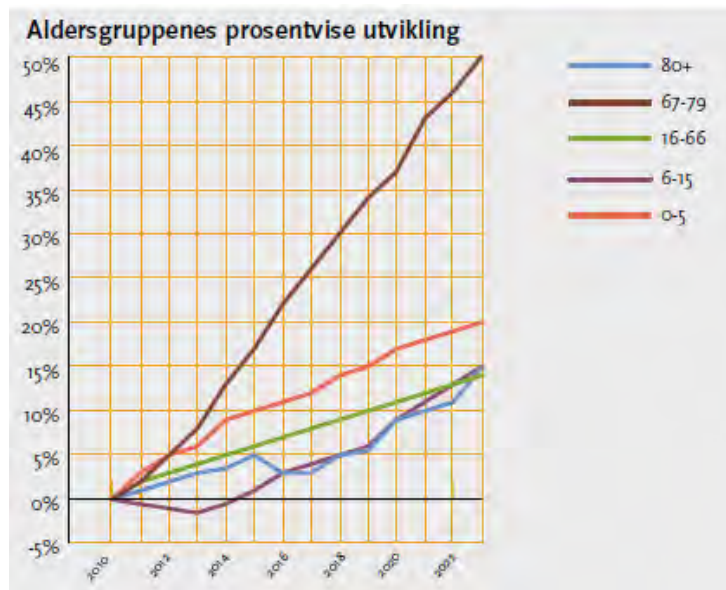
Den gjennomsnittlige befolkningsvekst i Kristiansand har vært i underkant av én prosent årlig de siste 30 årene. Folketallet i Kristiansand

økte med 15 prosent perioden 2000 – 2012 og var pr.1.1.2012 på 83.243 personer. Norge har stor befolkningsvekst og er et av de landene i Europa som vokser mest.

Et viktig utviklingstrekk er at veksten framover i hovedsak vil skje i storbyregionene. Osloregionen forventes å ha sterk vekst framover, men høyest prosentvis vekst i Norge forventes å komme i Stavangerregionen. Kristiansand og Kristiansandsregionen har i lengre tid hatt vekst over landsgjennomsnittet, men de siste årene har ikke veksten holdt følge med de andre storbyregionene. Det er viktig å følge med på om dette er et tilfeldig utslag eller om Kristiansand ikke evner å skape like stor vekst som de byene vi liker å sammenligne oss med.

Diagrammet under viser utvikling fra 2010-2022 i de enkelte aldersgruppene utfra SSBs prognoser.

Andelen barn i aldersgruppen 0-5 år forventes å øke med 20 prosent fram til 2022. I Kristiansand er barnehagedekningen 99 prosent for barn i alderen 3-5 år og 89 prosent for barn i alderen 1-2år. (Gjennomsnitt 95 prosent). I kommuneplanperioden fram til år 2021 kan det bli behov for ca 1500 nye barnehageplasser i Kristiansand.

Det er ca. 10.450 elever i grunnskolene i Kristiansand. Prognosene viser at elevtallet i grunnskolen fra 2013 vil stige med ca.1800 fram til 2022. Dette blir en betydelig utfordring å håndtere for kommunen. Skolekapasitet og standard er

vesentlig forbedret med nye skoler, skoleutvidelser og omfattende rehabilitering de seneste år. I større utbyggingsområder vil det på sikt bli behov for økt skolekapasitet. Skolestrukturen er kostnadskreven med gjennomgående få elever pr skole sammenlignet med andre storbyer.

Som andre kommuner vil Kristiansand få stadig færre i arbeidsfør alder i forhold til pensjonister. Framskriving av utviklingen i antall arbeidsplasser i Knutepunkt Sørlandet i perioden 2000-10, sammenholdt med prognosene for arbeidsstyrken (16-74 år), viser et sprik på over 16.000 i 2040. Endringer medfører at det kan bli knapphet på arbeidskraft.

Gruppen eldre over 80 år vil øke både i antall og prosent andel av befolkningen etter 2024. Økningen kombinert med knapphet på arbeidskraft innebærer at kommunen står foran en kursendring som forutsetter sterkt fokus på forebygging, tverrfaglige arbeidsformer og ny teknologi. Det blir viktig å intensivere tidlig forebygging og hjemmerehabilitering for at flest mulig skal kunne bo i egen bolig lengst mulig.

Samhandlingsreformen, ny lov om helse- og omsorgstjenester og ny lov om folkehelse medfører nye roller og oppgaver for kommunene. Et av samhandlingsreformens viktigste elementer er å forsterke kommunalt ansvar for forebygging og rehabilitering. Kommunen får ansvar for øyeblikkelig hjelp-funksjonen fra 2016. Det er behov for å avklare hvordan det skal løses og møtes.

Folkehelseloven og økt statlig fokus på forebygging vil utfordre måten kommunens folkehelsearbeid skal prioriteres og innrettes på framover. NAV-reformen utfordrer tidligere praksis, arbeidsformer, faglige tilnærminger og tverrfaglig arbeid.

Det vil være behov for å øke antallet heldøgns pleie- og omsorgsplasser, enten i sykehjem eller omsorgsbolig, i betydelig omfang i de kommende tiårene. Fram mot 2050 har det vært anslått at antall plasser må fordobles i forhold til dagens nivå, men dette vil avhenge av om kommunen i framtiden klarer å yte hjelp til flere av de sterkest pleietrengende i deres egne hjem.

I kommuneplanen er det avsatt areal for tjenesteyting. Sammen med bestemmelser og retningslinjer skal det sikre areal til nye skoler, barnehager og omsorgsboliger med mer.

Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Kristiansand kommune jobber med en plan for organisering av arbeid med folkehelse, forebygging og rehabilitering. En skal avdekke helsetilstanden i befolkningen og finne indikatorer som kan følge utviklingen over tid. Basert på nasjonale trender kan en foreløpig si at det

forventes en økning i de yngre aldersgrupper med funksjonssvikt. Flere vil ha kroniske lidelser og har krav på tjenester som er svært kostnadskreven for kommunen. Psykisk helse og rus representerer store og voksende pasientgrupper, og sammensatte utfordringer i forhold til både forebygging, behandling, rehabilitering og habilitering. Brukere med psykisk utviklingshemming kjennetegnes av komplekse og sammensatte hjelpebehov, noe som tiltar med økende gjennomsnittsalder. Brukergruppen er relativt konstant i omfang, men kompleksiteten og behov for medisinsk faglig oppfølging er økende.

Målet med folkehelsearbeidet er flere leveår med god helse for den enkelte og reduserte sosiale helseforskjeller i befolkningen. Mangel på jobb, utdanning og bolig gir helseforskjeller. Det er en stor utfordring at den norske befolkningen sett under ett er blant de minst fysisk aktive i Europa, og utviklingen går i negativ retning.

*Fysisk aktivitet er viktig for folkehelsen.
Foto: Anders Martinsen*

I Kristiansand som i resten av landet opplever barnevernstjenesten økende antall barn, unge og familier som trenger deres tjenester. Samtidig erfarer helsetjenestene at stadig flere barn og unge utvikler psykososiale vansker som krever ekstra oppfølging. Det er en utfordring å finne rett metodikk, og gode tverretalige ordninger som kan sikre tidlig innsats tidligere enn hva tilfellet er i dag.

I det nylig lanserte folkehelsebarometeret kommer grunnskolen i Kristiansand spesielt godt ut med hensyn til høy trivsel i skolen, men resultatene innen grunnleggende ferdigheter burde vært bedre. Kristiansand har en særlig utfordring med at en stor andel ungdom ikke er en del av ordinært utdanningsløp eller arbeidsliv. 25 prosent av elevene i et årskull (Vest-Agder og nasjonalt) fullfører ikke videregående skole, noe som er en avgjørende forutsetning for muligheter til videre utdanning og arbeid. Økt satsing på tidlig innsats og god sammenheng i læringsløpet fra 0-18 år vil være et viktig satsingsområde fremover for at flere enn i dag får et godt utbytte av den ordinære opplæringen og gjennomfører videregående skole.

Kriminalitetsutviklingen i Kristiansand har en total nedgang på 4.8 prosent i 2011. Vinningskriminalitet har totalt sett en reduksjon på 13 prosent, og 41 prosent reduksjon av ran, dvs 30 færre ran. Det er imidlertid en økning på 2 prosent på narkotika og 6 prosent på vold. Utfordringene er flere. Blant annet å forhindre etablering av tunge kriminelle miljøer.

Nesten 2/3 av alle saker med mindreårig under Kristiansand politistasjons ansvarsområde skjer i Kvadraturen. Det er flest vinningsaker, men antall narkotikasaker og voldssaker er økende.

Likestilling, integrering og mangfold

Kristiansand har utfordringer på feltet likestilling, mangfold og inkludering. Likestilling som omfatter diskrimineringsgrunnlagene kjønn, etnisitet, funksjonsevne og seksuell orientering.

De siste årene har Kristiansand scoret lavest på likestilling blant storbyene. Kristiansand scorer imidlertid høyest blant kommunene i regionen når det gjelder likestilling mellom menn og kvinner. Lav tilknytningen til arbeidslivet gjør kvinner mer utsatt for levekårsproblemer. Dessuten er det en utfordring for samfunnet at kvinner i liten grad preger arbeidsliv og samfunnsprosesser. Den lave andelen av menn i barnehage og barneskolen bidrar til å «reprodusere» kjønns skillet.

Kristiansand har i dag innbyggere med bakgrunn fra ca. 150 ulike nasjoner. Pr 1.1.2012 hadde 14,6 prosent av befolkningen i kommunen innvandrerbakgrunn. Det er en utfordring og en mulighet for regionen å dra nytte av den ressursen innbyggere med etnisk minoritetsbakgrunn utgjør, i arbeids- og samfunns livet.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne står i fare for å bli ekskludert fra arbeids- og samfunns liv.

Kartlegging av livssituasjonen for lesbiske og homofile fra 2008 viser en klar bedring, men viser at det fortsatt er utfordringer, særlig i forhold til mobbing og trakassering i det offentlige rom.

Kultur og fritid

Forskningen viser at folks bruk av kulturtilbud har klar sammenheng med tilgjengeligheten. Bruken synker jo lenger unna de enkelte tilbud befinner seg. Samtidig er det slik at de med høy utdanning bruker kulturtilbudene i betydelig større grad enn personer med lav utdanning. En utjevning av disse skjevhetene og en langt bedre gjenspeiling av den internasjonale byen blir sentrale utfordringer for den kommunale kulturpolitikken i årene som kommer.

I 2010 brukte Kristiansand kommune 2149 kroner per innbygger på kulturtenester. Det er litt mer enn gjennomsnittet for de ti største byene i Norge. Rollen som kulturell hovedstad i landsdelen gir Kristiansand særskilte utfordringer på kulturfeltet. Kilden-suksessen må foredles, og ringvirkningene

for byens øvrige kulturliv må ha fokus i kommunens kulturpolitikk. Kvadraturen må styrkes som kulturarena, og potensialet på Odderøya må utvikles. Det er behov for å tydeliggjøre kommunens primære ansvar for utviklingen av kulturlivet, og hvordan kulturaktivitetenes helsefremmende betydning kan synliggjøres og stimuleres. For å øke tilgjengelighet og utjevne sosiale forskjeller, er det også bygningsmessige utfordringer som må løses.

Verdiskapning og næringsutvikling

Kristiansandsregionen hadde tredje sterkest vekst i antall arbeidsplasser av alle regionene i Norge i perioden 2000- 2010. Veksten i antall arbeidsplasser var større enn befolkningsøkningen. Fra 2011 har derimot veksten avtatt, og ligger nå litt under gjennomsnittet sammenlignet med øvrige regioner. Det er en utfordring å sikre høy vekst i regionen.

Agder og Kristiansand har en næringsstruktur som er ganske lik landet for øvrig, men avviker noe ved at industrisysselsettingen er høyere. Kristiansand har utfordringer knyttet til et segregert arbeidsliv. Olje og gassindustrien sliter med å få tak i kvalifisert arbeidskraft og regionen har utfordringer knyttet til lav utdanning. Det er en nasjonal trend at antall industriarbeidsplasser går ned.

Omsetningen i Kvadraturen har tapt overfor Sørlandssenteret over lang tid. Omsetningen i detaljvarehandelen i Kvadraturen gikk ned med 1,1 prosent fra 2009 til 2010. I 2010 var omsetningen i detaljvarehandelen ca 2 milliarder kroner i Kvadraturen og 2.3 milliarder kroner i Sørlandsparken. Omsetningstallene for siste del av 2011 og første del av 2012 viser en betydelig økning i Kvadraturen. Investeringsviljen i og rundt Kvadraturen har tatt seg opp og er større enn på mange år. Dette kan indikere at innsatsen for å styrke Kvadraturen med bl.a julebyen har hatt effekt.

*Satsinga på julebyen har hatt effekt.
Foto: Anders Martinsen*

Samtidig er Sørlandsparken under utvikling med stor vekst i antall butikker. Det er for tidlig å si om veksten i Kvadraturen er en trend som vil holde seg eller om dette er et kortvarig utslag av innsats rettet mot Kvadraturen. Det er en utfordring å

styrke handelen i Kvadraturen og å utnytte den positive utviklingen og sterke kultursatsingen (Kilden og Akvarama) som skjer i og rundt Kvadraturen til å videreutvikle Kvadraturen som drivkraft i landsdelen.

Næringsarealene i Kristiansand har over en lang periode gjennomgått en endring. Tidligere industri- lager og produksjonslokaler er erstattet med forretninger, boliger og til dels kontor. I kommuneplan er næringsarealer vist som eget arealformål med tilhørende bestemmelser og retningslinjer. Dette har gitt kommunen en god oversikt over næringsarealene og skal bidra til å sikre arealer til ulike næringer. Det avsatt ca. 350 dekar nye næringsarealer Transformasjonsområdene kommer i tillegg. Det årlige behovet er anslått til ca. 30 til 60 dekar. Næringsarealreserven er god, men arealene er under stort press og det er behov for en tydeligere strategi på bruken av næringsarealene.

Klima og energi

Regjeringen la fram ny klimamelding i april 2012. Regjeringen vil gjennomføre en rekke tiltak for å få ned utslippene av klimagasser og skape teknologiutvikling. Noen av de viktigste tiltakene er et nytt klima- og energifond, økt CO₂-avgift på sokkelen og satsing på kollektivtrafikk. Norge har som mål fram til 2020 å redusere utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av utslippene i 1990. Om lag to tredjedeler av Norges totale utslippsreduksjoner skal tas nasjonalt. I løpet av første halvdel av dette århundret må Norge trolig omstille seg til et samfunn tilnærmet uten utslipp av klimagasser. Byer som raskt tilpasser sitt næringsliv og sin byutvikling til dette, vil få et stort konkurransefortrinn. Dette er ikke minst viktig for Kristiansand, som har mye oljerelatert næringsliv. Kristiansand har som mål å være klimanøytral innen 2050. Målsettingen i Klimaplan for Knutepunkt Sørlandet er å stabilisere de totale klimagassutslippene innen 2012 og å redusere de totale klimagassutslippene med 20 prosent sett i forhold til 1991 nivå innen 2020.

Klimautslippene i Kristiansand ble redusert med 16 prosent fra 1991 til 2009. Reduksjonen skyldes i hovedsak endringer i industriprosessene (nedlegginger av prosesser og oppstart av nye). Dersom utslippene i prosessindustrien holdes utenfor, er klimautslippet i Kristiansand økt med 3 prosent i samme periode. Utslipp fra transport utgjorde i 2009 det klart største klimautslippet i Kristiansand (59 prosent). Dette utslippet har økt med 36 prosent fra 1991.

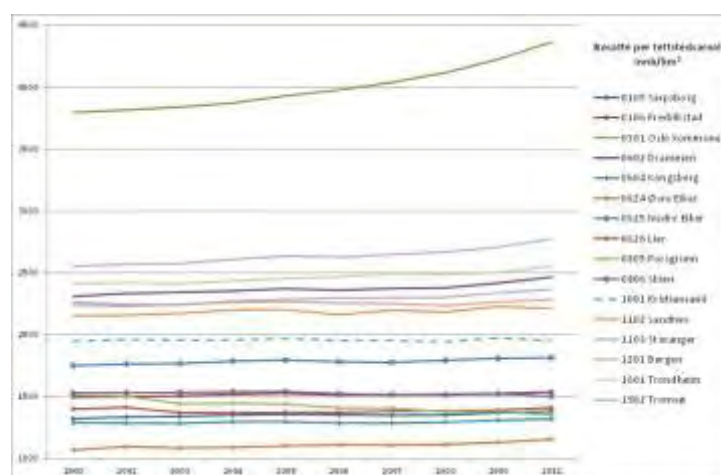
Med dagens klimapolitikk vil den globale gjennomsnittstemperaturen trolig øke med inntil fire grader fram til år 2100. Dette vil få konsekvenser knyttet til temperatur, redusert nedbør, havstigning og nedsmeltede breer. Økt nedbørintensitets som følge av klimaendringer vil

medføre økt risiko for skred og overbelastning av overvannsystemet.

By- og tettstedsutvikling

Nesten 80 prosent av innbyggere i Norge bor i tettsteder. Gjennomsnittlig innbyggertetthet er mer enn 1600 innbyggere per km². Kristiansand har ca. 2000 innbyggere pr km² innenfor definert tettsted og skiller seg negativt ut fra sammenlignbare bykommuner. Fra 2000 til 2011 har antall bosatte per tettstedsareal i Kristiansand kommune vært tilnærmet uendret.

Oslo, Stavanger, Trondheim, Drammen, Tromsø, Bergen og Sandnes har alle større innbyggertettheter enn Kristiansand. I disse byene har antall bosatte per km² tettstedsareal økt. For at Kristiansandsregionen skal nå målsettingen om nullvekst i privatbilbruken må Kristiansand utvikles til å bli en vesentlig mer konsentrert by.

I forslag til nasjonal transportplan er det lagt inn bypakker som virkemiddel for å få til et funksjonelt transportsystem, i og rundt de store byene. Planlegging og utbygging av veier, kollektivtrafikk og sykkelveier og gangveier skal sees i sammenheng med lokalisering av boliger, arbeidsplasser og andre viktige arealformål. Kristiansand ønsker å kvalifisere for å inngå avtale om bypakke.

Kollektivtrafikk et virkemiddel i byutviklingen
Foto: Bjørne Jortveit

Kommunen har en stor arealreserve for boliger. Mange områder er ferdig regulert og flere er under regulering. Eneboligen var den dominerende utbyggingsformen i Kristiansand fram til midten av

1990 tallet. Etter dette har en fått en dreining med en økt tilrettelegging av konsentrerte småhus og leiligheter. I perioden 2000 til 2010 har kommunen i økende grad tilrettelagt for fortetting innenfor dagens byggeområder og høy utnyttelse i nye boligområder. Ca. 50 prosent av igangsatt boligbebyggelse ligger innenfor allerede utbygde områder. De fleste rundt Kvadraturen og i Vågsbygd senterområde. Likevel skjer en vesentlig del av boligbyggingen i Kristiansand ved at nye arealer tas i bruk.

De siste 3-4 årene har realiseringen av leiligheter utgjort den helt klart dominerende andel boliger som er igangsatt. Leilighetsandelen har i denne perioden utgjort 60 – 70 prosent av det som er søkt realisert. En god boligarealreserve gjør at kommunen på sikt relativt enkelt vil kunne etterkomme etterspørselen etter alle typer boliger i alle bydeler. Prognoser for utvikling av boligpriser i de større byene viser at overbudet av boliger sammen med forventninger om befolkningsvekst slår positivt ut for Kristiansand. Prisveksten i Kristiansand fram til 2015 er anslått til 9 prosent mens den eksempelvis i Stavanger er forventet til å utgjøre 32 prosent. En overdimensjonering av boligarealer medfører imidlertid utfordringer når det gjelder byspredning med økt transportbehov og klimautslipp samt behov for offentlige investeringer i infrastruktur.

Sørlandsparken er et av landsdelens viktigste arbeidsplasskonsentrasjoner og et betydelig handelssenter med kundeomland som dekker store deler av Agderfylkene. Nærheten til Dyreparken og IKEA forsterker den regionale betydningen. Sørlandsparken utvikles i tett samvirke med det som skjer i Kvadraturen. Kommuneplanen gir føringer om å begrense kontoretableringen i Sørlandsparken til fordel for lokalisering langs BussMetroens hovedstreng. Arealformål, utnyttelsesgrad og trafikksystem avviker derfor fra gjeldene oversiktsplan. En viktig utfordring er hvordan tjenesteyting, både omfang og type, skal håndteres i lys av samspillet med Kvadraturen. Også veisystemet og fremkommelighet for buss vil være tema hvor planprogrammet vil gi føringer for detaljreguleringer.

Sørlandsparken. Foto: Anders Martinsen

Samferdsel og infrastruktur

Transportknutepunktet Gartnerløkka håndterer ikke trafikkveksten som følge av befolkningsøkningen. Ut fra et samfunnsikkerhetsperspektiv er Baneheiatunnelen kritisk. For å redusere sårbarhet og sikre forutsigbar trafikkavvikling er det behov for mye vegbygging de kommende årene. Samferdselstiltakene medfører store planoppgaver både inne oversiktsplanlegging og detaljplanlegging.

Kristiansand havn er utpekt som en av landets fem nasjonale havner for intermodal transport(kobling mellom ulike transportmidler), og har hatt jevn vekst av passasjerer og gods de senere årene. Bystyret har vedtatt at Havnestrukturvedtaket av 2003 samt lokalisering av tankanlegg skal kvalitetssikres. Resultatet av kvalitetssikringen skal foreligge oktober/november 2012 og vil avklare hvilke utfordringer og planbehov havna står overfor.

Jernbaneverket har startet reguleringsarbeid for jernbanestasjonen inkludert nye lastespor mot havna (KMV-området). Reguleringsarbeidet på jernbanen må ses i sammenheng med regulering av ny E39 ved Gartnerløkka og beslutninger om havna.

Kjevik er landsdelens hovedlufthavn. Det er behov for å oppgradere og flyplassen videre. I transportetatens forslag til NTP 2014-2023 er ny utenlandsterminal og ny veg til Kjevik prioritert.

Natur, kulturmiljø og landskap

Kristiansand kommune har gjennom registrering av biologisk mangfold, god kunnskap om naturmangfoldet. Naturmangfoldloven av 2009 gjelder også i regulerte områder. Det innebærer at viktige biotoper med rødlisterte arter må avklares etter naturmangfoldloven før planene kan realiseres.

Kommunen har i flere år hatt en aktiv politikk når det gjelder å erverve friområder for å gi innbyggerne tilgang til sjø og mark. Store områder er sikret til friluftsliv i kommunen. Ca. 8000 daa, inklusiv skjærgårdsparkarealer, er knyttet til strandsonen. Med økt utbygging og økt befolkning er det en utfordring å legge til rette for at allmennheten skal ha tilgang til strandarealer og båtplasser. 53 prosent av strandlinjen er påvirket av bebyggelse, beregnet ut fra at det er mindre enn 100 meter til nærmeste bygning(i 1985 var det 50,2 prosent).

Kristiansand har flere registreringer, utredninger og planer av særlig betydning for kulturminnevern, men mangler en plan som sikrer nyere arkitektur (1930-tallet og frem til i dag), trehusbebyggelsen i Kvadraturen og en enkel, samlet fremstilling av vernestrøk i kommunen.

3 Planstatus 2012

Overordnet planlegging

Kristiansand kommune har arbeidet med en rekke større overordnede og tverrsektorielle planoppgaver de siste årene. Dette har vært ressurskrevende og involvert mange både på politisk og administrativt nivå. Kommuneplan for Kristiansand 2011-2022 ble vedtatt i bystyret 22.juni 2011/ 7. september 2011. Denne revisjonen omfattet også revisjon og innarbeiding av Kystsonenplanen, Flekkerøyplanen, Lundsplanen, Vågsbygdplanen, og Odderøyplanen. I tillegg ble kommunedelplan for Flekkerøy, deler av strandsonen, med bakgrunn i innsigelser fra fylkesmannens og fylkeskommunen, vedtatt av Miljøverndepartementet. Det ble utarbeidet helhetlig ROS-analyse som en del av kommuneplanen. Kommunens beredskapsplan oppdateres fortløpende. Regionplan Agder 2020, Regional plan for Kristiansandsregionen 2010 – 2050 og kommunedelplan for Kvadraturen og Vestre Havn ble utarbeidet parallelt med kommuneplanen. Delen av planen som omfatter Kvadraturen slutføres i 2012.

Kommunedelplan for idrett og friluftsliv revideres hvert 4.år. Handlingsdelen revideres årlig som en del av kommunens handlingsprogram. Kommunedelplan for vannforsyning og kommunedelplan for avløp er under revisjon. Planene forventes ferdigstilt 2012. Arbeidet med kommunedelplan for Hamrevann og kommunedelplan for RV41 og RV451, ny vei til Kjevik starter i 2012.

Sektorplaner og Strategiske temaplaner

Kommunen har flere sektorplaner og strategiske temaplaner. Flere av disse er gamle og prioritert revidert i plan- og utredningsprogrammet 2012-2015.

Barnehagebehovsplanen og Skolebehovsplanen revideres årlig som del av kommunens handlingsprogram.

Plan for psykisk helsearbeid og ruspolitisk handlingsplan rulleres i 2012, mens bolig sosial handlingsplan rulleres hvert fjerde år. Omsorgsplan og rehabiliteringsplan innarbeides i nye helhetlig plan for helsefremming, rehabilitering og forebygging med vedtak i 2012. vil helse- og sosialsektoren avslutte utredning av felles oppvekstsektor og prosjektet «Tidlig innsats- å ta opp uroen».

Kulturpolitisk strategi og handlingsplan for den kulturelle skolesekken er under revisjon. Kommunal bibliotekplan og utredning av fremtidige (sam-)lokaliseringer er under arbeid.

I 2012/13 skal handlingsplan mot støy langs kommunale veier, veinormalen og beredskapsplan

for dammer revideres. Det skal, utarbeides beredskapsplan for avløp og arbeidet med Strategiplan for landbruket avsluttes i 2012.

4 Vurdering av planbehovet

Vurdering av planbehovet for Kristiansand er basert på:

- Kristiansands utviklingstrekk og utfordringer.
- Nasjonale forventinger vedtatt ved kongelig resolusjon 24.6.2011 og kommunens oppfølging av disse.
- Andre nasjonale og regionale føringer.
- Kommunes planstatus.
- Evaluering av gjeldende kommuneplan (Vista Utredning og Oslo Economics 8.mai)
- Handlingsplan for 2012 – 2015 med vedtatt plan- og utredningsprogram 2012 -2015
- Planbehov som framgår av overordnede planer og ulike politiske vedtak med mer.
- Innspill fra andre aktører

Kommunal planstrategi i Kristiansand vil i stor grad bygge på gjeldende plan- og utredningsprogram for 2012 -2015. Planoppgaver som er under arbeid eller blir vedtatt i 2012 inngår ikke i forslag til planstrategi. Unntaket er der planarbeidet ennå ikke har kommet i gang eller at status er slik at det kan være grunnlag for omprioritering. Kapittel 5 gir en konklusjon som inneholder et forslag til en samlet kommunal planstrategi med ansvarlig sektor for gjennomføring.

4.1 Revisjon av kommuneplanen

Hovedspørsmålet i kommunal planstrategi er å avklare om kommuneplanen skal revideres. Revisjon av hele eller deler av kommuneplanen anbefales ikke de nærmeste 3 år. Dette begrunnes ut fra følgende forhold:

Gjeldende kommuneplan er nylig vedtatt. Det ble gjort et svært omfattende arbeid med revisjon av kommuneplanens arealdel. Arealbehovet for bolig, tjenesteyting, næring og småbåthavner er sikret i planen. Samfunnsdelen ble spisset og justert i forhold til nye utfordringer og samsvarer svært godt med satsingene i regionplan Agder 2020. Fylkeskommunen har valgt å legge Regionplan Agder 2020 til grunn for sine regionale planstrategier. Det vil derfor trolig ikke komme nye regionale føringer som vil utløse behov for revisjon av kommuneplanen.

Det er godt samsvar mellom nasjonale forventninger og kommuneplanen. Tiltak for å nå målene i Regjeringens klimamelding anbefales håndtert ved oppdatering av Regional plan for Kristiansandsregionen med prioritering av utbyggingsrekkefølge og Klimaplan for Knutepunkt Sørlandet. Planoppgaver innen samferdsel som

omkjøringsvei, havneflytting, E18/39 gjennom sentrum mv vil i hovedsak utføres som egne prosesser i regi av kommune og vegmyndighetene. Erfaringer fra siste kommuneplanrevisjon er at det er svært krevende å gjennomføre parallelle planprosesser på regional og kommunalt nivå.

Det er gjennomført en evaluering av medvirkningsprosessen og detaljeringsgrad i kommuneplanen. Anbefalingene fra rapporten gir ikke grunn for å foreslå revisjon av kommuneplanen i denne kommunestyreperioden. Rapporten anbefaler ikke at kommunen reverserer detaljeringsgraden i arealdelen. Forrige kommuneplan var lite detaljert i forhold til andre tilsvarende kommuner. Gjeldende plan er mer i tråd med disse. Råd om forbedring av prosess og mer analytisk arbeidsform anbefales lagt til grunn for neste revisjon og i kommunens fortløpende planarbeid. Kommunen har heller ikke fått innspill andre offentlige myndigheter om behov for revisjon av kommuneplanen.

4.2 Aktuelle planbehov

Større fokus nasjonalt (jf. ny folkehelselov), regionalt og på kommunenivå om at planlegging skal skje med bakgrunn i behov basert på analyser av utviklingstrekk gjør at kommunen har behov for å styrke og videreutvikle statistikk og analysearbeidet (kristiansandstatistikken) og å utvikle dette til mer gis/ kartfestet informasjon. Evalueringsrapporten for kommuneplanen peker også på at en mer analytisk oppbygging av arealvurderingene vil kunne forenkle arbeide og gjøre det lettere å vurdere planforslag systematisk og samlet.

Den demografiske utviklingen tilsier at kommunen må innføre ny arbeidsformer, gjennomføre omstillinger og prioritere virkningsfulle tiltak som fremmer den enkeltes mulighet til å klare seg lengst mulig hjemme. Det anbefales at det utarbeides, plan, strategi eller prosjekt for innovasjon og aktiv bruk av teknologiske løsninger.

For å møte utfordringsbilde, planstatus og plan- og utredningsprogrammet er det allerede politisk prioritert og igangsatt arbeid med oppdatering av planer for psykisk helsearbeid, rusmiddel, helsefremming, rehabilitering og forebygging, samt om øyeblikkelig hjelp, legevakt og akuttmottak. Strategi for folkehelse er ikke oppdatert. Det er kommet ny folkehelselov som legger til rette for bedre samordning på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer. Ny plan for helsefremming, rehabilitering og forebygging vil avløse både tidligere omsorgsplan, rehabiliteringsplan og plan for folkehelsestrategi.

Fra 2012 er det etablert en utviklingsgruppe bestående av fastleger som skal se på status og utfordringer ift fastlegeordningen og revidert fastlegeforskrift.

Endringer innen brukergruppa for tjenester til mennesker med utviklingshemming og store funksjonshemminger kan medføre behov for at det lages en egen plan som belyser utfordringer, muligheter og nye arbeidsformer. Dette bør gjøres som en felles plan for oppvekst og helse- og sosial.

Det kan bli behov for regional samhandling, utarbeiding av planer og samarbeid om utviklingsarbeid, innen forskning og utdanning for å utvikle tjenester hvor kommuner samarbeider. Det samme gjelder delavtalene som alle kommunene lager med SSHF i forbindelse med samhandlingsreformen.

Det er behov for å vurdere mer kostnadseffektive enhetsstrukturer i skole og barnehage samt en plan for utvikling av oppvekstsektorens tjenestebehov for å møte utfordringene knyttet til økonomi og tjenestetilbudet for oppvekstsektoren.

Planene for spesialpedagogisk hjelp i skole og i barnehage er gamle og foreslås erstattet av samlet plan for inkludering og tidlig innsats. Dette forskningsbaserte skoleutviklingsarbeidet med LP-modellen (Læringsmiljø og pedagogisk analyse) som hovedverktøy vil være viktigste planoppgaven for å møte utfordringene innenfor skole med hensyn til et godt læringsmiljø og gode resultater. Det kan bli behov for plan for å imøtekomme revisjon av Kunnskapsløftet nasjonalt og utvikling av ungdomstrinnet retta mot karrierevalg og fremtidig behov for arbeidskraft.

Kommunens eksisterende strategier og handlingsplaner for likestilling mellom kjønnene og for etnisk likestilling er gamle og trenger oppdatering. I planarbeidet anbefales det å vurdere likestilling som en del av kommunens universelle utfordringer og å gjøre bruk av det nasjonale begrepet *likestillingsintegrering* som integrerer likestilling i alle politikkområder.

Kristiansand har i lang tid vært i front i Norge når det gjelder kommunale kultur- og fritidstilbud for barn og unge. Statusen nå er at alder og slitasje gjør viktige arenaer/bygg dårlig egnet for en videreutvikling av tjenestetilbudet. Det er igangsatt et arbeid for å utrede hvor fremtidig tilbud skal utvikles. Flere viktige regionale kulturarenaer og opplevelses- og aktivitetssenter er tatt i bruk eller er under slutføring i Kristiansand. På dette området er det ikke større planbehov utover slutføring av arbeid med ny kulturpolitisk strategi.

Grensesnittet mellom kommunenes og Kristiansandsregionen (gjennom Knutepunkt Sørlandet) rolle i næringsarbeidet er under drøfting gjennom strategiarbeidet som pågår i regi av

Knutepunktet. I tillegg forslås det at det fremmes en *melding om næringsarbeid* (oversendelsessak 51/12) i Kristiansand som klargjør status, muligheter og utfordringer for kommunens langsiktige arbeid innen dette feltet, herunder å vurdere behovet for en klarere politikk for bruken av næringsarealene. Mot slutten av bystyreperioden foreslås også kommunens *eierskapsmelding* revidert.

Regjeringens Klimamelding fra april 2012 forutsetter at planlegging og utbygging av veier, kollektivtrafikk og sykkelveier og gangveier i byregionene sees i sammenheng med lokalisering av boliger, arbeidsplasser og andre viktige arealformål. Utfordringsbildet viser at kommunen fortsatt må arbeide planmessig for å hindre byspredning og bidra til samordnet arealtransport. Kristiansands deltagelse i program for fremtidens byer er viktig for å sette miljøriktig og framtidsrettet planlegging på dagsorden.

Klimamelding setter også søkelys på skog og skogkulturtiltak som virkemiddel i klimapolitikken. Dette vil få betydning for planlegging og prioriteringen av utbyggingsområder også i Kristiansandsregionen. *Slutføring av Strategiplan for landbruket* vil drøfte utfordringer i klimameldingen knyttet til jordvern og sette søkelyset på skogkulturtiltak

I Klimameldingen legger regjeringen opp til store kutt i klimautslippene ved at all vekst i transportarbeidet i byregionene skal utføres ved bruk av kollektivtrafikk, gåing og sykling. Dette sammen med Kristiansandsregionens transportutfordringen og utfordringer knyttet til byspredning samt innspill fra Statens vegvesen gir behov for stort fokus på byutvikling og framtidige transportløsninger som eget plantema. Arbeid med å koordinere tiltak og planer gjennom en *bypakke* videreføres og utvikles som plan- og gjennomføringsprosjekt. Viktige planoppgaver som bør koordineres og samordnes med bykjenner er:

- Statens vegvesens innspill om som oppstart av planarbeid for stamsykelvei fra Møvig til Sørlandsparken, Omkjøringsvei E39/E18, Rv41/RV451 Kjevik samt plan for kollektivtrasene i kommunen
- Forslag til utvikling av gåstrategi for Kristiansand koblet mot kommunens folkehelsearbeid
- Strategiske områderegeringsplaner som f.eks. Gartnerløkka bør også vurderes inn i dette arbeidet.

Noen planoppgaver vil naturlig skje i regi av kommunen og noen organisert og utarbeidet av statlig eller regional myndighet jf PBLs § 3-7. Det er viktige at en fra kommunens side setter av tilstrekkelig plankapasitet til å gjennomføre en god og strategisk samordning av de ulike planoppgaver og plannivåer.

Det er behov for å revidere *trafikksikkerhetsplanen*. Prioritering av gang- og sykkelveger bør sees i sammenheng med prioriteringen i bypakken.

Planer for tettstedsutvikling og samferdsel og infrastruktur er viktig bidrag i arbeidet for en mer klimavennlig utvikling. Kristiansandsregionen har en gjeldende klimaplan. Tidshorizonten når det gjelder konkrete tiltak er 2012. Det er behov for å revidere og handlingsrette planen dersom de ambisiøse målene innen klimaarbeidet skal nås. Både Klimameldingen, Kristiansands utfordringer knyttet til byspredning samt samordnet areal- og transportplanlegging i Kristiansandsregionen tilsier behov for revisjon av *Klimaplan for Knutepunkt Sørlandet*.

Videreføring av forprosjektet av *Fremtidens bydel* vil være viktig i et klima- og energiperspektiv. Dette gjennomføres som et pilotprosjekt for en bærekraftig bydel som skal bli et forbildeprosjekt med lave klimagassutslipp og godt bymiljø. Et forprosjekt er igangsatt. Det er inngått samarbeid med aktører. Dette bør forplikte kommunen til å videreføre høy satsning på prosjektet.

Regional plan for Kristiansandsregionen omhandler langsiktig arealutvikling i et 40 års perspektiv. Rekkefølgen av utbyggingsområdene er ikke prioritert. Planen har derfor begrenset verdi som styringsinstrument for å løse bysprednings- og transportutfordringene i byregionen. Kristiansand kommune ser behov for revisjon av planen for å møte behovet for styring av utbyggingsrekkefølgen. Regional planstrategi forutsetter imidlertid at planen videreføres i planstrategiperioden. Ved behov skal det foretas tilpasninger innenfor de rammene som planen setter (f. eks. rekkefølgen av utbygginger), i dialog med de berørte kommunene. Det startes en prosess med sikte på å rullere planen tidlig i neste planstrategiperiode (fra 2016).

I tråd med politiske vedtak gjennom kommuneplanen og plan- og utredningsprogram for 2012 -2015 samt bebudet prioritering av ny veg til Kjevik prioriteres plan for *Hamrevann* som fremtidige område for nye langsiktig bolig/bydelsutvikling i Kristiansand.

I utfordringsbildet er det pekt på behovet for en mer koordinert by- og tettstedsutvikling. Mye av den fysiske tilretteleggingen innenfor bolig og næringsutviklingen skjer og vil skje gjennom ulike former for offentlig privat samarbeid. Kommunen har gjennom sitt utbyggingsprogram i dag en oversikt over utbyggingsområder som er under planlegging og realisering. En prioritering av områder i utbyggingsprogrammet i forhold til kommunens vedtatte satsingsområder og ihht plan og utredningsbehov er nødvendig for å oppnå en ønsket utvikling og til god økonomisk prioritering.

Det er behov for å lage tverrsektoriell *handlingsplan for oppfølging av Kvadraturplanen* som prioriterer attraktive *bylivssoner* og som møter utfordringene knyttet til å styrke byens kulturarena, legge til rette for flere arbeidsplasser, styrke folkehelsen, fjerne utrygghet og endre kriminalitetsbildet i sentrum.

I Sørlandsparken er det behov for oppgradering av planer for å møte føringene fra kommuneplan og avviket mellom oversiktsplan, detaljplaner og faktisk situasjon. Videre er det behov for å avklare omfang og type tjenesteyting og å gjøre tiltak for å bedre bussfremkommeligheten. Plantemaene tenkes løst ved at det lages et planprogram som gir føringer for videre detaljplanlegging, koblet med endring av enkelte reguleringsplaner.

Kristiansand havn. Avhengig av konklusjonene fra kvalitetssikringen av Havnestrukturvedtaket av 2003 kan det bli nødvendig med avslutning av oppstartet kommunedelplan og / eller nye reguleringsplaner for Vestre havn og ny planlegging av Kongsgård/Vige. Planbehovet her sees i sammenheng med behovet for bygging av ny E39 og Kystverket innspill om behov for å utarbeide en plan som ivaretar krav til arealtilgang og effektivitet.

Økt nedbørintensitet medfører økt risiko for ras. Det er behov for å utarbeide en *ROS-analyse for ras* som inneholder med formål å identifisere risiko for ras, ansvar for undersøkelse og oppfølging, plan for videre detaljundersøkelser og utredninger, samt fremdrift og kostnadsestimater for de videre arbeidene, både for tiltak og utredninger.

Ut fra utfordringsbildet for Kristiansand vurderes ikke å være behov for særskilt planlegging for sikring av natur og landskap i kommende planperiode. Gjennom håndtering av innsigelsen til Kvadraturplanen har kommunen forpliktet seg til en *rullering av kulturminneplanen*. Nyere arkitektur foreslås å inngå som en del av denne rulleringen.

5. Kommunal planstrategi for Kristiansand 2013-2015

1. Revisjon av kommuneplanen

Gjeldende kommuneplan for Kristiansand 2011-2022 videreføres i bystyreperioden.

2. Prioritering av kommunale planbehov

De viktigste programområdene for nye kommunale planbehov i Kristiansand de nærmeste årene ligger innenfor områdene helse og livskvalitet, skoleutvikling og byutvikling og fremtidige transportløsninger. Følgende plantema er prioritert:

Helse og livskvalitet

Redusere behovet for offentlige tjenester gjennom:

- Strategi for innovasjon/aktiv bruk av teknologiske løsninger-hjemmehjelp
- Utredning om øyeblikkelig hjelp, legevakt og akuttmottak
- Igangsatt rullering/oppdatering av styring av tjenestetilbudet innenfor: psykisk helsearbeid, rusmiddel, helsefremming, rehabilitering og forebygging, legetjenester samt å se på utfordringer, muligheter knyttet til tjenester til mennesker med utviklingshemning /funksjonshemming
- Oppdatering og fornying av strategi for folkehelse i lys av ny kunnskap i henhold til ny Folkehelselov som del av plan for helsefremming, rehabilitering og forebygging.

Tverrsektoriell oppdatering og samordning av innsatsen innen likestilling og mangfold.

Skoleutvikling

De viktigste verktøy for å møte de planmessige utfordringene innenfor skole er:

- Utvikle samlet plan for inkludering og tidlig innsats som
- Nødvendig tilpasning av revisjon av Kunnskapsløftet (jf. St.meld. 2013)
- Vurdering av mer kostnadseffektive enheter i skole og barnehage
- Videreutvikle et sammenhengende inkluderende læringsløp 0-16 år.

Byutvikling og fremtidige transportløsninger

- Koordinere tiltak og planer gjennom *bypakke for Kristiansandsregionen* som inkluderer Statens vegvesen planer for stamsykelvei, kollektivtraseer, omkjøringsvei, vei til Kjevik samt kommunal gåstrategi, reguleringsplan Gartnerløkka mm. Et overordnet mål er å hindre byspredning
- Drøfte utfordringer fra ny Klimamelding til byutvikling og transport regionalt gjennom revisjon av Klimaplan for Knutepunkt Sørlandet og Regional plan for Kristiansandsregionen. Videreføre arbeidet med fremtidens bydel i aktuelle prosjekter.
- Styrke landsdelscenteret gjennom tverrsektoriell oppfølging av Kvadraturplanen med fokus *byliv* samt rullering av kulturminneplanen og utarbeidelse av temaplan for sykkel.
- Utvikle et felles planprogram for videre planlegging i Sørlandsparken.
- Utviklings- og planarbeid for Kristiansand havn.
- Planlegging av Hamrevannsutbyggingen som ledd i den regionale utviklingen.
- Utbyggingsprogrammet bør suppleres av egen boligplan der det legges vekt på demografiske og sosioøkonomiske forhold, situasjonen på boligmarkedet, tilgang på tomter og etterspørsel av ulike boligtyper.

Helhetlig ROS-analyse og kommunal beredskap

- Helhetlig ROS-analyse for kommunen og plan for kommunal beredskap oppdateres.
- Utarbeide ROS-analyse for ras.

Regional plan for Kristiansandsregionen med prioritering av utbyggingsrekkefølge for å nå målene i klimameldingen må koordineres med arbeidet med bypakke. Revisjon av Klimaplan for Knutepunkt vil skje i samarbeid med kommunene i Knutepunkt Sørlandet. Utredning om øyeblikkelighjelp, legevakt og akuttmottak skjer i samarbeid med kommuner i legevaktsamarbeidet og HSSF.

Følgende kommunedelplaner vil skje i regi av Statens vegvesen etter PBL § 3.7:

- Omkjøringsveg E39/E18,
- Rv41/Rv451 - ny veg til Kjevik flyplass,
- Ledningsdalen - forbindelse Rv9 – E39
- Sykkelstamveg
- Kollektivtraseer.